

»Ženski list«
izhaja
po enkrat na mesec
in sicer vsako prvo
soboto v mesecu.

Posamezne številke
po 10 vinarjev.

Ženski List

Glasilo slovenskega socialističnega ženstva.

Naročnina
do konca l. 1913 je:
80 vinarjev.

Naroča se:
Uprava »Ženskega
lista« v Ljubljani,
Frančiškanska ul. 6.

Leto I.

V Ljubljani, 5. julija 1913.

Št. 3.

Kaj hoče socialna demokracija.

III.

Še vedno je vse polno družinskih očetov ob mejah in nestrpno pričakujejo dneva, ko se bodo povrnili k svojcem. Doma pa žive žene in otroci v največji bedi in v negotovosti, če bodo sploh še kdaj videli očeta in soproga. In venomer beremo še po časopisju, kako da morajo žene rezervistov prosjačiti za podporo od države, ki jim gre po vsej pravici. Ravno v teh zadnjih mesecih so žene živo občutile okrutno breme militarizma.

Socialna demokracija se odločno bojuje proti militarizmu, kakršen je v sedanji družbi in državi. Bojuje se proti njemu zato, ker vidi, koliko prepotrebni ljudskih zahtev se zapostavlja na ljubo militarizma. Šol in bolnišnic, zavetišč in preskrbovališč manjka v naši državi na vseh koncih in krajih, ker vlada za take stvari nima denarja, ker militaristični izdatki požro ves ljudski denar. Najhujša plat militarizma je pa pač ta, da zahteva vsako leto večje izdatke. Če je letos požrl 600 milijonov kron, jih bo drugo leto prav gotovo še 100 milijonov zraven in tretje leto še 100 milijonov i. t. d. To naraščanje izdatkov za vojaštvo pa temelji v mednarodnih odnošajih modernih držav. Vsaka, na kapitalističnih načelih zgrajena država, proizvaja iz nujnih narodno-gospodarskih vzrokov vedno več in več in vsaka torej gleda, da odda to blago, da se ne zaduši v njem. Ako pa si ena država zagotovi novo ozemlje odjemalcev za svoje blago, pomenja to pomnožitev njenih gospodarskih in političnih pravic na škodo druge države. Zato zavistno zasledujejo države razširjenje gospodarske moči med seboj in skušajo zatreti druga drugi vsako novo gospodarsko razširjenje še v kalí. Da pa se uspešno ubranijo razširjenja moči ene države, zato je treba, da imajo mogočno vojaško silo, da ž njo podkrepe svoje ukrepe. Zato pa vidimo, kako tekmujejo posamezne države med seboj v oboroževanju, da se vzdrži ravnotežje, to se pravi, da ne postane ena država močnejša od druge. Če zgradi ena država dve novi bojni ladji, zgradi druga štiri; če dobi ena država za spoznanje boljše puške ali topove, jih naroči seveda tudi takoj druga. Vse to pa pomenja za ljudstvo vedno nova bremena. In to grozno, tekmovalno oboroževanje je — mirovno delo. Torej mir v kapitalistični družbi je občutno draga reč za delavsko ljudstvo, ker mora ljudstvo

plačevati višje davke vsled tega na vsa živila, na drugi strani je pa ljudstvo nezmerno oškodovano, ker pogoltno militarizem nezmerne vsote denarja in država ne more izpolnjevati kulturnih nalog.

Avstrija ni bila neposredno udeležena pri balkanski vojni, njeno ozemlje ni ogrožal noben sovražnik, nihče ji ni pretil, ne na severu, ne na jugu. Ali vkljub temu se je pripravila popolnoma za vojno. Mesece in mesece so bile naše čete ob mejah pripravljene, da udarijo. In teh osem mesecev, ko so prezebali in stradali naši vojaki ob mejah, je izdala Avstrija 800 milijonov kron za oboroževanje, če bi se bilo treba sekati z balkanskimi narodi. Ali ta vsota je le uvod za nova vojaška bremena. S to vsoto bi bila lahko država izgradila starostno zavarovanje in še oskrbovanje vdov in sirot. Ali naši ubogi starčki, obnemogle starke, vdove in sirote bodo morale čakati in čakati, preden da bo država izvršila to, kar jim obljubuje že leta in leta. Kajti najprej se morajo izpolniti vojaške zahteve, potem pride drugo. Že so se posvetovali ministri, kako da bi izvedli vprašanje: 25.000 rekrutov več v prihodnjih letih.

To pomenja, da bo 25.000 krepkih in mladih ljudi izginilo iz delavnic, kjer bi izvršili marsikatero potrebno delo, tako pa bodo obsojeni na duhomorno in mučno življenje po kasarnah, kjer jim bodo vteпали v glave reči, ki jih ne bodo nikdar rabili v življenju. To pomenja, da bo na stotine mater oropanih sinov, ki so jih vzredile in vzgojile z velikim trdom.

Ko je lansko leto zahtevala vlada lepe milijone za vojaštvo, ko se je zvišal rekrutni kontigent za 75.000 mož in so za to upeljali zelo pomanjkljivo dveletno vojaško službo, tedaj je deželnoobrambni minister kar najslovesnejše obljubil v poslanski zbornici, da ne bo v teku prihodnjih let prišel z nikakršnimi večjimi novimi zahtevami. Komaj pa je minulo leto, že stavlja vlada nove zahteve, že zahteva vse mladeniče do zadnjega. Obenem pa dveletno vojaško službo zopet odrivajo in nič ni slišati, da odpuste na jesen one, ki služijo že dve leti.

To razmetavanje ljudskega premoženja mora ogorčiti vsakogar, kdor ima še količkaj zdrave pameti. Na tisoče ljudi je brez pristresja, na tisoče ljudi strada in živi v najbednejših razmerah. Na Avstrijskem pa izmetavajo milijone in milijone za militarizem, kakor da bi živeli vsi do zadnjega v izobilju in razkošju. Zato pa se bojuje socialna demokracija proti temu požreš-

nemu zmaju, ki spodkopuje ljudsko zdravje, ki uničuje kulturo in jo zadržuje. Kakšne grozne prizore so nam slikali in opisovali poročevalci iz zadnje balkanske vojne. Tudi iz zgolj človeškega stališča bi moral biti vsak čuteč in misleč človek proti militarizmu v sedanji obliki in proti posledicam blaznega oboroževanja, proti vojnjam.

Naši nasprotniki nam očitajo, da hoče socialna demokracija s tem, da nastopa proti militarizmu, oslabeti in uničiti domovino. Tega ni še nikdar socialna demokracija hotela, temveč zahteva le, da se postavi vse vojaštvo na zdravejše temelje in potem hoče seveda tudi, da naj ljudstvo odločuje o tem, ali se začne vojna, ali ne. Ljudstvo naj bo armada, ljudstvo naj odločuje o vojni. Zato zahteva naš strankin program: stalna armada naj se nadomesti z ljudsko armado; vsak zdrav možki naj se vzgoji tako, da bo v slučaju potrebe dober vojak, ni pa treba zato ne dve, ne triletna vojaške službe; vse ljudstvo naj bo oboroženo, o vojni ali miru naj odločuje ljudstvo.

Žene, militarizem je vprašanje, ki vas močno zadene. Matere so s skrbjo in trudom vzgojile svoje sinove, da bi jim bili na stara leta opora, a vlada pride in jih pobere kar za tri leta in pozneje še kolikokrat se jej zazdi. Ako ne bi zahteval militarizem toliko milijonov izdatkov, bi se scenile vse življenske potrebščine in država bi imela denar za nujne kulturne in socialne potrebe ljudstva. Socialna demokracija je edina stranka, ki se bojuje z vsemi silami proti neznošnim bremenom, ki jih nalaga militarizem ljudstvu. Žene, naša dolžnost je, da podpiramo edino pravo boriteljico za ljudske pravice, zakaj vsak uspeh, ki ga doseže stranka proletariata, socialna demokracija, je korak dalje proti našemu cilju, proti cilju, za katerega se bori že nezmerna armada mož in žen in tudi slovensko socialistično ženstvo ne sme zaostajati v tem boju.

Zvonimir Kosem:

Na cesti.

„Pijanec!“

„In ti? Ali si boljša od mene?“

„Pijanec! Vse boš zapil, jaz in otroci bomo pa lakote pomrli... Kaj je treba tega?... Ali bi ne mogel živeti kakor žive drugi ljudje, spodobno in pošteno...“

„Daj mir! Ne kriči tako... ti... ti potepenka... Pa ti delaj... nič prida te ni... tudi tebe ne... si razumela? Kakor jaz si, morda še slabša. Ne delaj se nedolžno!“

„Kako si rekel? Kako?... Ti žganjar... le nase glej, nikar očitati...“

„Nič ne očitam... vse je resnica...“

„Ti mi to praviš? Ti?... Kje si me videl, kje in kdaj? Zini, odpri usta...“

„Prokleta!“ —

Samo z roko je zamahnil in se opotekel preko praga na cesto. Žena je stala pri vežnih vratih in si brisala roke ob predpasnik, razoglava je bila, bujni črni lasje so ji padali na čelo in ob straneh na senca.

„Le pojdi in zapij vse... potem pojdem pa še jaz, tudi otroci bodo šli... Kmalu bomo vsi na cesti... svobodni in prosti... Pijanec!“

Dvignil je glavo.

„Potepenka!“

„Jaz potepenka?... Naj bo, ker že hočeš... Sam vrag te mi je naložil za pokoro...“

Ni se ozrl vánjo; naglo je upognil život in odhitel urnih korakov po ulici; izginil je za ovinkom, suh, visok, obraz razjeden od gnusa, klobuk zmečkan, na desno potisnjen.

„Ali bi ji pokazal... ti zvitorepki... kaj, ali sem še jaz gospodar, ali ne? Da bi ona ukazovala?!... Ne boš, ne boš...“

Stopical je hitro in tiščal roké v hlačnih žepih.

„Ne bo mi ukazovala ona, o ne! Ne boš... Luka vé, Luka dobro vé, nima slame v glavi...“

Temno so strmele vanj nizke predmestne hiše, potopljene v meglo, ki je ležala kakor težka mokra odeja nizko nad mestom, nizko nad strehami; ulice so bile ozke in zatohle; smrad se je širil iz beznic in iz zakotnih krčem.

Hitel je upognjen in se opotekel časih k zidu.

„To je: prosta ni zdaj več... Vedno ji stojim za hrbtom in jo imam pred očmi, kakor na uzdi: Na, zdaj poskusi še ti, kaj se pravi delati; jaz sem že... Zato ji ni dovolji, zato bi rada, da delam... potepenka... Jo že poznam, ptičko premeteno, prekanjeno... Prej, ko sem še delal in se potil, se ji nisem zdel pijanec in zapravljivec; prej je posedala sita za mizo, v imenitni družbi mnogokrat, in se zabavala s fanti, ki jih je pobirala po cestah; med tem sem jaz delal... tepec... No, zdaj sem se vendar enkrat izpametoval. Samo to je: prepozno pride spoznanje, ob zamujeni uri... Ubijati bi se moral še naprej, da bi bila vedno tako sita kakor je bila nekdaj in da bi se lahko vlačila s fanti naokrog, pa bi bila vsa stvar zopet v najlepšem redu... Pa ne pustim tega, ne pustim... Kaj se repenči nad menoj, ko ni treba, ko vem sam, kdo je gospodar v hiši...“

Stresel ga je mraz, v lica mu je rezal mrzel sever. Sneg pod nogami je škripal in se udiral, pokale so z ledom pokrite mlakuže pod njegovimi koraki.

„Zdaj se gotovo joka... Tam v kuhinji sedi na stolčku in Minkica je zraven in Polda in Pepi... Čemu bi se jokala?... Ali nisem jaz gospodar? Naj dela tudi ona...“

Prijel se je za klobuk, da bi mu ga ne odnesel veter, in je pospešil korake.

Čez nekoliko časa je postal in težko zasopel:

„Vročé mi je... Pa bom kmalu tam, že slišim glasove... smejejo se, veseli so...“

Zopet je pospešil korake, hitel omahovaje naprej in opletal nerodno z dolgimi nogami. Ko je prišel do beznice in vstopil, ga je pozdravil bučen, gromek smeh.

„Kaj, ali sta se spet sukala?“ se mu je zasmejal postaren delavec v obraz.

Stal je sredi sobe, tik miz.

„Sukala sva se . . . sukala imenitno, Matija . . . Daj mi žganja!“

„Kar prisedi! . . . Tukaj sem, Luka, k meni, in nagni globoko, pij!“

Popil je v enem dušku žganje in postavil steklenico prazno na mizo.

„Kako dobro mi de ta pijača! — Glej, Matija, blagrujem te, da nimaš žene kakor jaz . . . To ni žena, vrag je, še slabši kakor vrag . . . Zdaj hoče nositi že hlače, prekanjena lisica, a ji ne pustim . . .“

Prenehal je. Izza miz so se dvigali delavci in ropotali s kozarci in steklenicami.

„Čemú je ne nabiješ, Luka? To si slabič, za nič si . . . jaz bi se ne dal tako . . . od ženske namreč . . .“

Zrl jih je in trepetal od srda, ki se je dvigal v njem.

„Saj jo bom . . . nič bati! Kaj mislite, da sem res tak zapetnik in bojzljivec?“

„Pit pojdi!“ so ga vabili in sedali nazaj na stole.

Pil je požirek za požirkom; roka se mu je tresla in lica so mu plamtela kakor v ognju.

„Čemu nočeš več delati?“ so ga izpraševali.

Vzravnal se je in temno pogledal.

„Zato, ker nočem! Nočem, ker žena hoče . . . hoče zato, da bi ji ne stal vedno za petami in je ne imel kakor na uzdi . . . Prosta bi bila rada in se vlačila okrog. — Zdaj-le doma gotovo joka in misli, da sem jaz največji hudodelec na svetu, ona pa da je nedolžna kakor angel . . . Vem, da misli tako . . .“

Matija je udaril s pestjo ob mizo.

„Pameten bodi, Luka, pošteno jo nabij, in ubogala te bo . . . Pred žensko se je treba obnašati samozavestno in moško . . . ali še ne veš tega? . . . Klečplazec in petolizec ne doseže ničesar pri ženski, sam svoj gospod moraš biti, sicer ne uboga. — Daj mi še žganja, Matija!“

S tresočo roko je dvignil steklenico k ustom in si polil žganje po suknji. Ko je izpil, je vstal in se odpravil.

„Ali že greš?“

„Že! Nabijem jo korenito, kakor ste nasvetovali . . . Sam svoj gospod: to je beseda . . . Adijo!“

Loputoma je zaprl duri za seboj, planil na cesto in hitel v mesto.

Ko je stopal po gladkem tlaku mimo bogatih izložb, si je mislil:

„Ne, tako ne sme več naprej! . . . Da bi ženska ukazovala meni, ki sem bil delal toliko let za njo? . . . Jaz, samo jaz sem delal, ona je le lenarila in pohajkovala s fanti . . . Namesto da bi mi bila hvaležna, se mi roga celó v obraz . . .“

In nenadoma se je spomnil, kako je bilo takrat, ko se je bil oženil. On je bil čvrst, močan delavec v bližnji fabriki, ona pa je bila sirota, da nikjer večje v mestu. Ko je bila še mlada, je nosila po gostilnah cvetice naprodaj. Tako je sedel on nekoč zvečer v gostilni pri svoji četrtniki, takrat so se odprla vrata in vstopilo je mlado, čedno dekle pri šestnajstih letih in mu ponudilo cvetice, ki jih je imela s seboj v majhni košarici. — „Koliko?“ je vprašal on. „Pet krajcarjev ena!“ mu je rekla smehljaje. — Kupil je cvetko in si jo zataknil za trak na klobuk. — „Kako ti je ime?“ jo je vprašal nato. — „Malka!“ — Okrogel obrazek je imela in lepe prsi. — „Imaš še starše?“ — „Samo mater!“ mu je odgovorila. Natanko jo je opazoval in smilila se mu je in tudi ugajala. Neko čudno čustvo se mu je zbudilo v srcu. Dekle se mu je pa tudi smehljalo tako lepo in prisrčno . . . Tisti večer je šel z njo na njen dom . . . Ko je bila leto dni nato poroka, je vzel tudi njeno mater k sebi, ali mati mu ni delala dolgo časa nadlege, je kmalu umrla . . . No, z mlado ženko je živel zadovoljno in srečno in se je razumel z njo kakor z nikomer; tudi pijanec še ni bil takrat. Vse to je bilo začetkom njenega zakona. On je delal dannadan v fabriki, ona pa je bila doma in je šivala. Prišli so otroci in zdaj je delal s še večjo ljubeznijo kakor kedaj poprej; tudi je imel ženo še rajše kakor nekdanj. — Ali prišlo je drugače. Zvedel je, da mu ni žena zvesta, kmalu se je tudi sam prepričal, da ga goljufa z drugimi; takrat je storil prvi korak navzdol, udal se je pijači . . . Pričeli so se prepiri med njim in ženo; ona ga je zmerjala s pijancem, on pa njo z vlačugo; tako ni bilo prepira med njima nikdar konca razdalja med njim in njo se je pa čedalje bolj večala in večalo se je ob enem tudi črno, neodpušljivo sovraštvo drug do drugega. — „Da sem te moral vzeti . . . to sem bil slep . . . In še tako beračico! . . .“ je klel on pred njo. Ona pa je ihtela: „Saj te nisem nikdar prosila . . . ti pijanec! . . .“ — In pričela sta se sukati v krogu; udarec je sledil udarcu, beseda besedi, druga od druge sirovejša . . . Tako je teklo življenje dan za dnem, duhomorno in neznosno kakor še nikdar . . . Popolnoma se je vdal pijači. Pa tudi žena mu je hotela pokazati zdaj očitno, da mu klubuje, da ga mrzi, da ne mara zanj in da v pregrehi noče zaostajati za njim; vlačila se je okrog z moškimi in se za svoje otroke ni dosti brigala . . . Na vrhuncu je bila vsa stvar, Da bi ji pokazal svojo moč, ni hodil več v fabriko delat. „Zdaj te imam na uzdi!“ je dejal ženi. „Zdaj se vlačim okrog s fanti!“ — In vedno je bil za njenim hrbtom in pazil na njene kretnje. Zraven tega je pil; vse je šlo h koncu; naposled je primanjkovalo še soldov za žganje . . .

„In petnajst let je že tega, kar sem z njo skupaj . . .“ je zaškrtal z zobmi in se opotekal naprej po cesti.

Naenkrat se je domislil svojega sklepa v beznici.

„Da bi nabil zdaj-le doma ženo?! Potepenka takorekoč . . . Hm, čedna stvar . . . Pa je ne bom, na-

lašč ne; še domov ne pojdem več... saj je tako konec zdaj..."

Tako je premišljeval na cesti. Mrk je bil tedaj njegov s kocinami porastli, neobriti obraz; nezaupno in sovražno so gledale izpod košatih obrvi temne oči.

Dalje je šel, vedno dalje, in mislil:

„Zdaj torej sem sklenil: žene ne bom nabil; prej v beznici sem pa sklenil: nabil jo bom korenito, da bo obležala kakor klada... In še prej doma sva se prepirala in zmerjala drug drugega... kako gnusno vendar!... Šele zdaj-le spoznavam jasno, kako nestalne so človeške misli...“

In še dalje je mislil:

„Nestalen je človek... Ker ženske ne bom nabil, ne bom šel domov; zakaj sit sem že preprirov, ki nič ne koristijo... Odkar sem nehal delati, ni moji ženi posebno prijetno živeti; pa tudi meni ravnotako, ker le ni odnikoder denarja... Vem: Če bi pričel zopet delati, bi se mi ona maščevala, ker jo imam zdaj kakor na uzdi... Tega pa nočem storiti. Ona je bila izvir vse te nesreče, da sem postal pijanec... Tak torej je konec, rešitve ni iz te ječe...“

Prijel je za klobuk na glavi; mrzel veter mu je zabril okrog ušes. Pod nogami mu je drčalo.

Opotekel se je k zidu in zaklel:

„Vraga, saj ni, da bi hodil tod, tako močno drči človeku... Še malo, pa bi padel vznak in si zlomil tilnik...“

Nato je zamahnil z roko, kakor da hoče prestreči misel, ki mu je šinila tedaj zopet v glavo:

„Izhoda torej nikjer... nikjer... Tudi upirati se noče; ker vem, kaj se pravi upirati se, nazadnje pa ničesar ne doseči... Tako ne morem nikamor več...“

Kolikor dalje je hodil, toliko bolj bistro je mislil; ali tudi toliko bolj so mu pešale noge, toliko bolj mu je legalo v srce kakor težek kamen, ki ga ni bilo mogoče odvaliti več proč...

Mrtvo je bilo mesto. Že se je jel nagibati dan; vsepovsod ob ulicah so se užigale električne luči. Tuintam je vzfrfotal iz kakšnega podstrešja skozi lino netopir, letel nerodno preko ceste, čez strehe, izginil za nekoliko časa in se zopet prikazal, velik, plahutajoč, dokler ni naposled za vedno izginil v mraku...

Jel se je oglašati večerni zvon; tu, tam; iz bližine, iz daljave; lahno, brneče, težko bučaje; zamolklo, votlo; nemirno so valovili v zraku glasovi, zveneli in drhteli. Končno je pesem zvonov izzvenela in nastala je grobna tihota... Pa ne za dolgo časa...

Iz fabrik so se vračali delavci in delavke; vsi trudni, izmučeni; težko so hodili, lesenih, nerodnih korakov... Kakor okostnjaki; dolgi, suhi, obraze izžete in telesa izmozgana... Ženske so bile čisto drobne, v lica neznansko blede; naglo so stopicale, skoro poskakovale, v rokah majhne cule.

Srečaval jih je, in ozirali so se nanj, nekateri so ga tudi pozdravljali.

„Čemu nočeš več delati?“ ga je vprašal znanec. Postal je.

„Zato, ker nočem...“

„Čemu nočeš?“

„Zato, ker je zdaj vsega konec — razumeš?“

„Meša se ti, zares. — Adijo!“ —

Vstavil ga je zopet drug delavec.

„Kako, da nič več ne delaš?“

Smehljaje, kakor na neumnega otroka, ki še ni pri pameti, se je ozrl nanj.

„Kadar boš ti toliko doživel, mislim, da se ti tudi ne bo ljubilo več... Vraga sem si nahrbitil, mislil sem pa, da je angel... Zdaj je konec...“

„Znorel si. — Pa brez zamere!“ —

Še vedno jih je srečaval, posamez in v gostih gručah.

Naposled ni bilo odnikoder več nobenega delavca; mirno je bilo na cesti, tiho, mrtvo, kakor brez življenja...

„Nekdaj sem mislil: k solncu bova šla obadva skupaj, roko v roki... Zdaj pa vem, kam drži moja pot...“

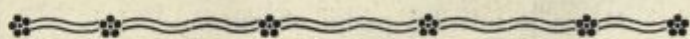
Izza ovinka, po sredi ceste, je zahrmedel cingljaje in ropotaje tramvaj in se urno bližal.

„Zdaj sem prost in svoboden... sam na cesti...“ je premišljeval in se oziral proti tramvaju. „Zdaj se boš lahko vlačila... ne bom te več držal za uzdo, prokleta...“

Kmalu je zahrmedel tramvaj že čisto tik njega...

Ta hip je planil s tlaka na tir... Sunkoma se je ustavil tramvaj, spodaj pod kolesi je zaječalo bolestno in kriknilo, nato pa je bilo tiho...

Na beli sneg je lila izpod tramvaja kri, z obraza je lila, z lic, iz oči in iz vratu...

Žene na plan!

„Osrednja zveza avstrijskih konsumnih društev“ na Dunaju je tekom letošnjega leta ustanovila takozvano „Žensko centralo“ za vsa društva, ki so v nji učlanjena. Naloga te „Ženske centrale“ je, da agitira med ženskami za združništvo, glavno za konsumna društva. Ženska centrala bo preskrbovala poročevalke (ženske) društvom za predavanja in shode o združništvu, odgovarjala na vprašanja glede organizacije in ženske agitacije in podobnih rečij. Načelnica ženske centrale je sodružica Ema Freundlichova na Dunaju, ki je sama izborna govornica in je v Ljubljani že enkrat govorila na shodu železničarjev v areni Narodnega Doma.

Na občnem zboru „Osrednje zveze avstrijskih konsumnih društev“, ki se vrši 28., 29. in 30. junija na Dunaju (Delavski Dom v Favoritih) bo predavala s. Freundlichova „o sodelovanju žena v združniškem gibanju.“

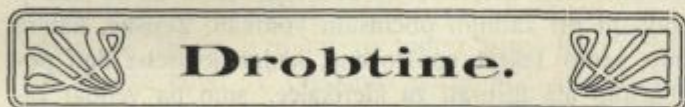
„Osrednja zveza konsumnih društev avstrijskih“ sploh stremi za tem, da bi žene kar največ sodelovale v združnem gibanju. Početkom l. 1913 je pozvala vse včlanjene zadruge, naj izvolijo v nadzorstvo vsaj po eno ali več žena, da bodo tudi te zastopane in udeležene pri upravah konsumnih društev.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico n. pr. ima v svojih agitacijskih odborih že 36 sodružic, ki krepko in marljivo delujejo za pridobivanje novih članov in poglobitev združniške ideje.

Treba pa bo tudi pri nas na Slovenskem na sploh ženstvo pritegniti v kar najširšem pogledu delu na združnem polju. Sedaj bo to tem lažje, ker izhaja „Ženski List“, ki mora postati središče ženskega političnega dela, obenem pa tudi središče ženskega združnega dela.

Žene na plan! Ne z modami ali drugimi enakimi stvarmi, ampak z delom za blagor proletariata. „Ženski List“ bo informiral, bodril in učil. Oklenite se ga! Vsaka žena bodi naročnica in čitateljica.

Naroča se: uprava „Ženskega Lista“ v Ljubljani, Franciščanska ul. 6. A. K.

»Žena«, glasilo češkega socialističnega ženstva, poroča v zadnji številki o prav značilnem dogodku pri zadnjih občinskih volitvah, ki so bile v nekaterih krajih na Češkem. V teh krajih imajo tudi nekatere žene indirektno volilno pravico, to se pravi, da imajo volilno pravico, a glasovnice ne smejo oddati same, temveč le po moškem pooblaščenju. Žene so prišle na volišče v spremstvu moških, moški so stopili pred volilno žaro in žene so dale šele ta trenotek volilne glasovnice iz rok. S tem so hotele žene preprečiti vsako sleparijo.

Cene mesa na Angleškem. Skoraj neverjetno je, kar slišimo o cenah govejega mesa na Angleškem. Na Angleško uvažajo veliko množino zmrzlega mesa iz Argentinije (na Avstrijskem so vlada in meščanski poslanci preprečili uvoz argentinskega mesa, čeprav so uvoz tega cenega mesa socialno demokratični poslanci ponovno zahtevali) in zato prodajajo v nekaterih obrežnih mestih goveje meso po 1 krono kilogram. Bog ne daj, da bi bilo tudi na Avstrijskem kdaj goveje meso tako poceni, saj potem bi si ga celo ljudstvo lahko privoščilo.

Žene — poslanke. V severoameriški državi Uta so bile izvoljene pri zadnjih volitvah štiri žene v državni zbor. Te poslanke so obljubile, da bodo delovale za nastopne zahteve: materinsko zavarovanje, nastavljanje obrtnih nadzornic, minimalne mezde za delavke, zdravniška izpričevala za zaročence pred poroko.

Kitajske žene. Kitajske žene se pripravljajo za zborovanje, na katerem bodo razpravljale o politični enakopravnosti z moškimi. Poleg tega bodo zahtevale, da se odpravi mnogoženstvo, suženjstvo in prostitucija.

Angleške žene niso dobile volilne pravice, čeprav se bojujejo zanjo s tako vneto kakor morda nikjer drugod. V začetku maja je odklonila poslanska zbornica predlog za žensko volilno pravico z 266 proti 219 glasovi. Ako bi bila sprejeta volilna predloga, bi dobilo na Angleškem 6 milijonov žen volilno pravico.

Mati. Spisal Maksim Gorkij. V založbi Zarje je izšla krasna knjiga „Mati“, ki je vredna, da jo prebere vsaka slovenska delavska žena. Priporočamo jo toplo. Kdor naroči knjigo pri uredništvu „Ženskega Lista“, dobi izvod po 2 kroni, dasi drugače stane 4 krome. To ugodnost je naše uredništvo pri založbi Zarje izposlovalo zaradi tega, ker je knjiga res tako lepa, da bi morala biti v vsaki delavski družini.

Poziv! Prosimo vse odjemalke našega „Ženskega Lista“, da nam z dopisnico napišejo naslove svojih prijateljic, ki bi se naročile na „Ženski List“. Potem bi jim poslali nekaj številčk na ogled. — Sploh pa priporočamo, da naj vsaka žena, ki ji pride Ženski List v roke, agitira pri znankah za naročevanje. Le z združenimi močmi bomo kaj napravile.

Le tedaj doseže kakovost fine zrnate kave svojo polno veljavo, če voli cenjena gospodinja kot kavni pridatek najzaneslivejšo vrsto! **Najbolje storite**, če uporabljate izdelek, ki se je izkazal že desetletja kot najboljši, „pravega“ : Francka :“ iz tovarne Zagreb, vendar pa izrečno le onega s kavnim mlinčkom kot tovarniško znamko.

Naše delo. V člankih „Našim ženam,“ ki jih je doslej prinesel priljubljeni nam „Ženski List“, se nas žene bodri na gospodarsko delo. Res je: nikjer drugje ne moremo me ženske tako uspešno delati kakor kot agitatorice za pristop v konsumna društva. Pri nas na Gorenjskem sem sama to izkusila — imamo v naši dolini tri prodajalne „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“. Ko smo imeli prvo prodajalno, smo večkrat govorile med seboj: zakaj še ta ali ona ni zraven — enkrat sem se skorajžila, pa sem rekla tovarišicam:

„Veste kaj, jaz pojdem h Katri in Cili, ti pojdi k Pepi in Neži, Hana naj stopi k Šlibarjevim in Štrosovim, gotovo bodo vse pristopile v naše konsumno društvo. Kdo jim pa more boljše povedati, kaj je prav in kaj ni prav, kot me. Saj smo kupovale pri N., in pri P., vprašam vas, ali nismo v naši konsumski prodajalni bolj zadovoljne kot povsod drugod?“

In storile smo to; verjemite mi, uspeh smo dosegle. Kamor smo šle, povsod so nam bila vrata odprta, in saj veste: lepa beseda najde lepo mesto!

Konsumno društvo je naprava, za katere procvit me žene lahko največ naredimo! Nikjer toliko. Sodrug,

ki nam je v člankih „Našim ženam“ to priporočal, ima popolnoma prav. Zato kličem vsem tovarišicam: na delo za konsumna društva.

Pa še nekaj bi rada povedala. Tudi naš „Ženski List“ lahko prav imenitno razširimo med tovarišice. Koliko imamo znank in prijateljic! Pri nas smo si 4 razdelile znane gospodinje in dekleta, pa hajdi, gremo z vsako številko okoli! Ženske moramo čitati in veliko čitati, da pridemo do pravega spoznanja. Doslej smo imele po večini v rokah molitvenike, pratike in knjige družbe sv. Mohorja — no, sedaj nam je delavska stranka dala list za nas, naš „Ženski List“. Razširjajmo ga in tudi dopisujmo mu, da bo v njem središče naše. Ženske, vzdramimo se in pokažimo, da smo tu!

Frančiška Olifčičeva.

Iz Idrije. V Idriji smo ženske precej važen činitelj v gospodarskem življenju. Skoro vse smo čipkarice. Dan in noč čipkamo in čipkamo. Blazinco (povšter) pred seboj in hiteti je treba, da se kaj zasluži. Svoj čas smo imele svojo lastno „I. idrijsko čipkarsko zadrugo v Idriji“, kjer smo poskusile same tudi trgovati s čipkami. Pomagal nam je pri tem s. Anton Kristan, tedaj še ravnatelj Občnega kons. društva v Idriji, in njegova soproga Ružena. Ko sta ta dva odšla iz Idrije, se je tudi „I. idrijska čipkarska zadruga v Idriji“ razšla, ker ji je manjkalo pravega vodstva. To je bil udarec za nas, ki smo ga kmalu občutile. Danes delamo za tzv. čipkarski tečaj na Dunaju in pa za prekupce, ki jih je vse polno po Idriji in okolici. S čipkarstvom se bavimo v Idriji, v idrijskem sodnem okraju od Vojškega do Žirov, od Črnega vrha do Rovt. Tudi na Cerkljanskem je mnogo čipkaric. Pa v poljanski dolini! Tudi krog Vrhnike ter tam na Goriškem okrog Čepovana! C. k. čipkarski tečaji so to domačo obrt zelo pospešili. Zasluži se malo. Od 60 vin. do K 1·20 — K 1·40 na dan. Seve K 1·20 ali K 1·40 zasluži že zelo spretna delavka. So žalostne razmere. Kmetiške delajo oziroma čipkajo pozimi, ko ni poljskega dela. Me delavske, rudarske, pa vse leto od zjutraj do pozne noči. Ko sem bila stara 5 let, sem že imela svoj „polštr“ in danes, ko grem v 50. leto, še zmerom ubadam in ubadam. Seve: razmere so se že zelo izpremenile. Socialna demokracija je v Idriji in okolici mogočno uplivala na ves razvoj. Občno konsumno društvo v Idriji je naša matica. Pred 20 leti, pred 15 leti i. t. d. smo bile sužnje. Mlade naše tovarišice ne vedo tega. Bila sem tedaj omožena že 10 let in imela 8 otrok. Mož je bil „trugar“, zaslužil je 3 šestice — to je 60 vin. na dan; jaz sem kleklala (čipkala) od zore do mraka. Kako smo živeli, kako so se moji otroci vzgojevali — o tem bi lahko napisala cela poglavja. Vsak dan sem „odrezala“ čipke in nesla v štacuno (čipkarski trgovec je bil obenem špecerijski trgovec). Za čipke sem dobila cukra, kave, cikorije i. t. d. Nikoli nič denarja. No, potem so naši možje ustanovili Občno kons. društvo v Idriji. Postali smo člani. Društvo je začelo tudi s čipkami trgovati. Rinaldo, ki je bil takrat na čelu

društva, je z rudarsko organizacijo bodril ljudi, naj se organizirajo. Začele so se boljšati razmere. Pozneje je postala vsa Idrija socialno demokratična, tako da je danes še župan — bivši rudar socialen demokrat. Tudi pri rudniku je vse drugače. Žene smo pri vsem tem veliko pomagale. Kot članice pri kons. društvu smo vabile tovarišice v društvo. Ustanovile smo si žensko društvo „Veda“. Sodr. Ada Kristanova nam je že pred 13 leti, če že ne popreje, predavala — in Etbin Kristan, pa pozneje Anton Kristan in drugi. „Veda“ je mnogo storila. Razbistrila je nam možgane — postale smo sobojevnice mož. Zdaj imamo „Ženski List“. Vesele smo ga. Iz veselja sem Vam, sodružica urednica, tudi napisala te-le vrstice. Popravite jih, imam sicer toliko na srcu, pa oči so že slabe. Mogoče bo še ktera kaj napisala, saj se da prav iz Idrije mnogo napisati, ker prav pri nas so ženske kot sem rekla, važen činitelj, ker pomagajo v družini s svojim zaslužkom. —

Op. uredništva: Hvala Vam lepa na tem pismu. Le oglasite se še in napišite kaj!

Z Jesenic. Več kot 15 let se je bil boj na Jesenicah med klerikalci in liberalci, tako da so zadnji podlegli pri zadnjih občinskih volitvah. Ženske, katere smo samo takrat spoštovane, kadar je treba dati pooblastilo ali agitirati za klerikalce, smo pa vendar zasledovale vso strankarsko politiko bolj morebiti kakor marsikateri možki. Šolsko vprašanje, katero je sedaj rešeno, so liberalci očitali klerikalcem in ti zopet nasprotno; me pa, ki vso to stvar opazujemo, povemo odkrito, da danes ko so pričeli z zgradbo nove šole, sedi v občinskem odboru tudi precej tistih mož, katere so prejšnji župniki proglasili za najhujše liberalce in ti odborniki so sedaj pristaši „Slovenske ljudske stranke“. Vprašanje je le, ali obdrže to barvo do prihodnjih volitev? Da je prišlo do zgradbe nove šole na Jesenicah, pa ni nihče drugi vzrok kakor ti preklicani socialni demokratje, ki so pri zadnjih volitvah v svoj program postavili novo šolo. Klerikalce pa je obšel strah pred socialnimi demokrati in pred prihodnjimi volitvami in so pričeli z zgradbo. Z novo šolo smo tudi me ženske prav zadovoljne, posebno matere. To pa moramo tudi povedati javnosti, kako da se je sklepala pogodba glede zemljišča za novo šolo. Lastniki zemljišča so 1. otroci brez očeta, 2. vdova s šestero otroci. Prvi, ki imajo izurjenega varuha in očma, oba odbornika, so dobili za zemljišče po 24 kron za seženj, vdova pa le po 16 kron, ker ona je bolj nezavedna, pa je verjela sladkim besedam župnikovim in njegovi tovarišiji. Sedaj pa bitko obžaluje svojo lahkovernost. Tretji, tudi vdovi, so pa ponujali le po 14 kron, ker je revnejša, pa je bila vendar toliko samostojna, da jim ni hotela dati. Zato pa bo imela šola manj vrta.

H. Z.

Iz Ljubljane. Oprostite, gdčna urednica, da se zatekam v „Ženski List“. Sem kontoristovka pri večji ljubljanski tvrdki. Nisem socialistinja, ker ne vem še, kaj je to. Ali videla sem pri tovarišici vaš list, sem

ga prebrala in se nanj naročila. Pa pišem vam tudi in prosim vas: potegnite se včasih za nas, uboga dekleta. Plačane smo slabo. Od zjutraj od $\frac{3}{4}$ 8 do 12, od $\frac{3}{4}$ 2 do 8 celo do $\frac{1}{4}$ 9 sedim v kontorju ter pišem, prepisujem, računam za boro plačo 50 kron. Sem že dve leti tu, Čitala sem, da imajo trgovski nastavljenici po šestih mesecih službe 10 dni dopusta — jaz sem že dve leti, pa še nisem imela ene ure proste. Šefu reči se ne upam, ker bi me spodil. In vi veste, toliko jih je zunaj, ki me zavidajo za mojo službo. Gdčna urednica! Privoščite kak kotichek vprašanju nas revic, ki se sicer lepo oblačimo, pa smo tako uboge, da ne vem, če bi vse verjela, kar bi vam povedala.

Op. uredništva: Le oglasite se. Pa obiščite nas v uredništvu. Glavo po konci in — v organizacijo! Posameznik ni nič, le množica odloča!

Iz Hrastnika. V tukajšni steklarni nas je precej žensk, ki robotamo od zjutraj do večera. Naše delo ni lahko. Tudi organizirane smo nekatere — seve, premalo imamo zmisla za to. Jaz sem bila preje v predilnici, pa mi ni šlo; tu je malo boljše, ker so moški bolj pametni; so organizirani skoro vsi. In ne puste, da bi se z njimi in tudi z nami tako delalo, kot bi kdo hotel. V predilnici pa ni bilo organizacije, tam ni bilo živeti mogoče. — „Ženski List“ berem rada. Bom ga še razširila med tovarišice.

Liboje. Slabe delavne razmere v Schützovi tovarni prignale so tudi mene, da opišem na kratko v „Ženskem listu“ te razmere. Izkoriščanje delavstva se čimdalje bolj širi. Izkoriščani smo možje, a še bolj pa žene in mladostne delavke. Imamo tukaj delavke stare 14 do 16 let, ki delajo od ranega jutra do poznega večera za bornih 30 vinarjev. Seveda se jim je obljubovalo, da veljajo te mezde samo za nekaj tednov, potem bodo pa dobivale od kosa. Če pa delavci, ki so že leta in leta pri slikarji, služijo od dve do tri krone na dan, koliko bodo služile potem dekleta, ki so še-le prišle. Drugim se godi ravno tako. Opravljajo težko delo, ki je za moške, a dobivajo pa naravnost sramotno nizke mezde. Podjetnik jim daje samo napitnino, a plačilo vleče pa sam. Delavke, ravno ve, ki ste še bolj izkoriščane kakor mi možje, ravno ve, nočete ničesar slišati o naši strokovni organizaciji. Ravno ve bi nam lahko pomagale do zmage in si lahko izboljšale svoj položaj. Zatoraj delavke, pristopite tudi ve k naši strokovni organizaciji, pristopite v naše bojne vrste in če boste storile to, se lahko zanašate na moč organizacije. Agitirajte, da se bo širilo socialistično časopisje med delavkami in da ne bo žene, ki bi ne imela „Ženskega lista“, in ne moža, ki bi ne imel „Zarje“. Upam delavke, da boste storile svojo dolžnost in boste delale za svojo korist in za solidarnost delavskega razreda.

F. Š.

Stanovanjske razmere v Hrastniku. Nedavno tega sem slišala zdravnika, ki je dejal, da je pri nas izredno veliko jetičnih žen in otrok. Ni pa povedal, zakaj da se širi ta grozna bolezen tako med našim

ženstvom in otroci. Me pa vemo za vzroke. Naša stanovanja so pač taka, da so bolj podobna hlevom kakor pa človeškim prebivališčem. Družina s kopico otrok je stlačena v eno luknjo, ki je kuhinja in spalnica obenem. Čestokrat je namesto lesenega poda kar opeka po tleh. Kaj čuda potem, da se prehladimo. Naši možje pa tudi tako malo zaslužijo, da ne moremo kupiti družini niti enkrat na teden košček mesa. Slaba stanovanja in majhen zaslužek so vzroki, da žanje jetika, proletarska bolezen, tako neusmiljeno med nami. Dolžnost premogokopne družbe bi bila, da bi nam preskrbela zdrava in zračna stanovanja, ker delavec je tudi človek, ne pa črna živina, ki se jo zapre po končanem delu v temno, zatohlo luknjo.

Občevanje z otroci.

Palica.

„Palica novo mašo poje,“ pravi slovenski pregovor. Častitljivo starost ima že ta pregovor in kar nič več se ne poda v moderno naziranje otroške vzgoje. Otrok je človek posebne vrste in težko je odraslemu, da se vživi v otrokove misli, v otrokovo čustvovanje. Le mati, ki resnično ljubi svoje dete, zamore vsaj približno razumeti otrokovo notranje življenje. Nikdar ne smemo presojati otrokova dejanja, otrokove besede z enakim merilom kakor dejanja in besede odraslih. — Otrok ti razbije krožnik, skledo, kozarec. Škodo ti je napravil. Ali trileten, štirileten otrok tega ne ve. Mati ali oče se zaradi otrokove nerodnosti razjezita, udarita ga in mu pričneta pridigovati, koliko da je veljala razbita reč. Kaj misliš, da bo otrok sedaj vedel, da te je oškodoval za nekaj grošev? Ne, otrok ne ve, da morata oče ali mati trdo delati, da prislužita denar za obleko in hrano. Da dobiva hrano, to se mu zdi tako naravno in samoposebi razumljivo kakor odraslemu to, da je dvakrat dve štiri. Od vsega oštevanja ne bo ostalo otroku drugega v spominu kakor to, da je slišal trde besede, da so ga zadeli jezni pogledi, da je bil tepen, a ne ve zakaj. Kakor se vtisnejo otroku v srce dobre in prijazne besede, prav tako globoko tudi trde. In kadar se mu bo zopet primerila nerodnost, ne bo mislil najprej na to, da je napravil škodo, ampak s strahom bo čakal kazen. Strahovanje je pa najboljša vzgoja, da postane otrok neodkritosrčen in lažnjiv. Če ve otrok, da ga čaka za vsak najmanjši pregrešek huda kazen, bo kmalu našel vse polno izgovorov, s katerimi bo hotel prikriti svoje dejanje. Matere, ne s palico nad otroka, če je kaj zakrivil, s tem le odvrčate otroka od sebe. „Lepa beseda najde lepo mesto“ in za otroka velja to še prav posebno. Pred nekaj meseci je bila v časopisju vest, da je šestleten fantiček izvršil samomor. Grozna vest, strahotno dejanje — je vzkliknil marsikdo. In vzrok tega dejanja? Fantiča je njegov oče za vsako malenkost neusmiljeno pretepal. Tudi svojo ženo je

pretepal. Zaradi tega je bil nekaj časa v zaporu. Ko se je vrnil iz zapora in ga je sinček zagledal, je stekel kar so ga nesle noge na most in skočil v vodo. Torej iz samega strahu pred vednim pretepanjem je deček končal življenje samovoljno. Koliko duševnih muk je moral pretrpeti fant, da je storil sklep — rajše umreti kakor pa še nadalje prenašati tako življenje. Matere! Kadarkoli boste segle po palici, da bi našvrkale svojega otroka, spomnite se šestletnega samomorilca.

Udarci priključijo in zbude čednosti sužnja, ne pa čednosti svobodnega človeka.

Kakšno globoko trpkost in maščevanje, kakšno pasjo priliznjenost zbuja telesna kazen! Boječi postane še bolj boječ, trmasti še bolj trmast, trdosrčnež še krutejši. Telesna kazen ojača oni dve čustvi, ki sta korenini vsega zla na svetu, sovražnost in bojazen. In dokler bo palica vzgojno sredstvo, tako dolgo bosta obvladovali ti dve čustvi ljudi!

Dokler govore v družini o udarcih, tako dolgo ne vlada v njej popolna odkritosrčnost. *Ellen Key.*

Za »Ženski List«. Neimenovani v vinarni Kham je daroval 4 K za 5 naročnin »Ženskega Lista« do novega leta, ki naj se pošilja revnim ženam. — Sodrug dr. Slanc iz Novega mesta je daroval »Ženskemu Listu« 9 K 20 v. — Prisca hvala vsem!

**Kdor
ljubi dobro kavo,**

tabi kot pridatek »pravi: Franck«,
katerega se spozna po tovarniški
znamki: Kavin mlinček.

Tovarniška znamka

Konsumno društvo za Ljubljano in okol.

t. z. z. o. z.

ustanovljeno l. 1908.

ima včlanjenih 1800 družin. Sedež društva
v Ljubljani.Pisarna v Spod. Šiški,
Kolodvorska c.

Prodajalne:

- v Ljubljani, Sodna ul. 4
- » Krakovski nasip
- » Bohoričeva ul.
- v Sp. Šiški, Kolodvorska c.
- » Celovška c.
- na Viču-Glincah (Marinčičeva hiša)
- v Tržiču na Gorenjskem
- na Jesenicah (pri Ferjanu)
- na Savi (v Mencingerjevi hiši)
- na Koroški Beli (pri Pristavcu)

Lastna pekarna v Šiški na Celovški c.

Za člana lahko pristopi vsaka svojepravna oseba; pristopnina znaša 1 krono, delež 30 kron (ki se plačuje lahko v obrokih).

**Hranilne vloge se obrestujejo po 5 1/2 %
od dne vloge do dne dviga.**

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico je v štirih letih (od 1908—1912) izkazalo prebitka za **48.000 kron.**

Nadzorstvo.

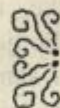
Načelstvo.

Ivan Jaž in sin

Ljubljana, Dunajska cesta 17.

Šivalni stroji

Kolesa

in stroji
za pletenje.

Iz prvih tovarn Avstrije:

Dürkopp, Styria,
Waffenrad.Adlerjevi
pisalni strojiIzborna konstrukcija
in elegantna izvršitev
iz tovarne v Lincu.
Ustanovljena l. 1876.

Vezenje

poučujemo brezplačno.

Ceniki zastoj in franko.

